

BIBELSTUDIUM inför 2024 februari 4 Göteborg Domkyrkopastorat

Söndagsfirandet av Kristi död och uppståndelse konstituerar på många sätt den kristna Kyrkans grundläggande identitet som gudstjänstfirande församling och Kristus-bekännande gemenskap.

Dessa bibelstudier, samt en del andra texter om gudstjänstliv och kyrkopraaxis, kommer att finnas tillgängliga över Domkyrkopastoratets hemsida och min Facebook-sida; sök på "Aktiv Liturgi"

BJÖRN BÄCKERSTEN /

KYNDELSMÄSSODAGEN **Jungfru Marie Kyrkogångsdag**

Liturgiskt

Firandet av hur Jungfru Maria och den helige Josef, enligt lagens bud, frambar en offergåva i tacksägelse över sitt nyfödda barn och över att familjen åter kunde ta del i den gemensamma gudstjänsten står i fokus denna festdag.

Han, Jesus, är världens ljus varför helgdagen ges temat "Uppenbarelsens Ljus". Härav helgens andra namn: Kyndelsmässodagen (Kyndel = bloss, ljus, - jämför engelskans *Candle*). Seden att, som en anknytning till detta, välsigna ljus i mässans inledning är levande i många kyrkor.

Egentligen infaller dagen 2/2, men firas i Svenska kyrkan (KO 2000, 28:1) den söndag som infaller 2-8 februari. Även en del andra kyrkosamfund flyttar firandet till en lämplig söndag. Då får ett ordinarie söndagstema "maka på sig". Detta år är det söndagen Sexagesima som faller bort.

Helgen är en så kallad "satellit" till julen: ca fyrtio dagar efter födelsen. På en del håll är det sed att behålla julgran (med eller utan barr) och en del annat julpynt och så först denna dag avsluta årets julfirande.

Texter: FÖRSTA årgångens läsningar.

Liturgisk färg:

- Vit eller "Mariablå" – söndagen hör till den nyss firade julkretsen, men det präglar bara själva dagen.
- *Vardagarna* har dock grön liturgisk färg i väntan på askonsdagen.

FÖRSTA LÄSNINGEN ur 1 Samuelsboken 1:21-28

Utan att knappt nämnas står ändå Gamla förbundets store domare och profet Samuel i centrum. Det är han som blivit Hannas och Elkanas stora glädje. Efter en lång väntan på att bli gravid födde Hanna sin som och gav honom (efter flera års gemenskap i hemmet - amningsperioden skiftade såklart, men att ett barns avvänjning kunde ta flera år var inte ovanligt) till att bli uppfostrad i Guds helgedom i Shilo, hos prästen Eli.

I jublande tacksamhet sjunger hon sedan (kap 2) den lovsång som säkert inspirerat jungfru Maria och är en profetisk föregångare till Marias lovsång *Magnificat* i Lukas 1.

Tiden är runt 1050 år före KR. Platsen för denna del av berättelserna i Samuelsböckerna är dels Ramatajim där familjen bodde, dels Shilo där Guds helgedom var placerad; detta är alltså tiden innan templet i Jerusalem uppfördes.

Elkana kom från Sufs land, en plats nord/nordväst om Jerusalem. Han var gift (två hustrur). Varje år tog han sig till helgedomen i Shilo för att tillbe och offra inför Gud.

Helgedomen låg i de delar av Samarien som vi idag kallar Västbanken. Här stod Herrens Förbundsark i Uppenbarelsetältet (Josua 18:1). Detta förblev därför länge den centrala platsen för offer och gudstjänstliv för Israels folk. Först när kung David (som ju smörjs till kung efter Saul av profeten Samuel) gör Jerusalem till huvudstad och tempelplats genom att föra Arken dit flyttas fokus från Shilo; ännu mer under Davids son Salomo då ju Templet byggs.

(Bilden, från Google, är ett försök att illustrera Uppenbarelsetältet.)

Hanna, som givit löfte om att Samuel skall vara Nasir (kap 1:11), alltså en för hela livet gudsvigd person (jfr munk), tar honom nu till att bo och fostras i Guds hus.

Nu börjar en rad spännande och viktiga berättelser om Israels övergång från ett land baserat på olika stammar till ett centralrike under en kung.

Här ser vi också kopplingen till Jesusberättelsen: han frambärs i templet av sina tacksamma föräldrar. Och härigenom startar inte bara Jesu intressanta liv utan själva uppfyllelsen av alla profetiska löften i gamla förbundet; ja, själva tillvarons frälsning.

PSALTAREN, psalm 138

"Gudarna" (v 1) syftar inte på gudar som skulle kunna vara gudomligheter i annan relation till oss än Gud själv. Orden syftar på "den himmelska härskaran" som tjänar Gud inför hans tron.

Templet är riktningen för bön och tillbedjan. Platsen för Guds uppenbarelse är aldrig oväsentlig. Visst, Gud *behöver* inga hus att bo i. Och visst, vi kan tillbe honom överallt i hela skapelsen. Men våra platser som är vigda åt Gud och för vår gudstjänst **är** väsentliga; så väl i gamla – som i nya förbundet.

Gud, som gjort långt mer än vi förtjänar, drar sig inte undan utan möter oss här i det "låga" - han ser till allt, och känner allt.

Så sjunger denna psalm ut sin tacksamhet. Kristus är svaret på denna tillbedjan. Han ser till oss, uppfyller t o m mer än vad som utlovas, och räddar (v 7) oss från undergång.

EPISTELTEXT från 1 Johannesbrevet 1:5-7

S:t Johannes aposteln sänder sina brev som rundbrev till en grupp av församlingar. Vilka vet vi inte med bestämdhet - det anges inte. Tillsammans med några andra brev kallas dessa därför "de *katolska* breven" d v s brev sända till Kyrkan i *allmänhet*, den stora gemenskapen.

Första brevet betonar kärleken från Gud och att den Jesus aposteln mött och vittnar om, är den himmelske Kristus; han är Gud av Gud, ljus av ljus, Guds enfödde Son, världens Herre och frälsare.

Citatet "blodet från Jesus, hans Son, renar oss från alla synd" känner vi igen som en del av en av vår liturgis syndabekännelse.

I övrigt förstår vi lätt sammankopplingen med denna söndags tema och texter: Guds ljus som vi får vandra i; ljuset som belyser gemenskapen men Kristus och varandra.

EVANGELIUM enligt S:t Lukas 2:22-40

En tid efter födelsen bars Jesus fram i templet. Reningen enligt Mose lag (3 Mos 12 och 2 Mos 13) avsåg både den rituella renheten som återupprättades efter förlossningen och den tacksamhetens offergåva som avsåg den förstfödde sonen.

Blod, som bärare av själ och liv, medförde även orenhet i att förrätta offer och fira gemensam gudstjänst. Så, 33 dagar efter Jesu omskärelse (blod) och ca 40 dagar efter förlossningen (blod och fostervatten) skedde reningen. Härigenom löstes den förstfödde sonen, som enl. 2 Mos 13:1 var ämnad som en gåva till Gud (jämför berättelsen om Samuel i GT-texten), genom ett tacksägelse offer (2 Mos

15), en ställföreträdande offergåva. Ett lamm och ett par duvor offerades - i nödfall (för en fattig familj – det gällde tydligen för Maria och Josef) bara ett par duvor.

Här sker nu mötet med profetissan Hanna (84 år) som tillbringat sin änketid i templet med att tillbe Gud i bön och fasta. Hon lovprisar nu frälsaren och vittnar om det för den som ville höra.

Också Symeon träffar familjen. Hans lovsång (2:29-32) sjungs varje kväll i Completoriet, den sena, kompletterande, aftonbönen i "Kyrkans Dagliga Bön", Tidegården. Det står inget om hur gammal Symeon är. Men raden i hans lovsång om att han nu i frid kan "gå hem" har gjort att man gärna antagit att han är en gammal man.

Två saker om den lovsång han sjunger:

- **Ljuset för alla folk:** Det är tydligt att häri ligger det nya messiasanspråket. Han kommer, inte bara för Israels folk utan *alla* folk. Också "hedningarna", vi, är inneslutna i Guds frälsande omsorg.
- **Svärdet genom Marias liv:** I bilden här bredvid återges det som vill symbolisera Marie smärtor. Hon, den unga modern, skulle få uppleva smärtan, och trofast stå vid sonens sida i förräderi och död. Först därefter föds det *nya* livet: Kristi uppståndelse; som förebådar vår uppståndelse.

Traditionellet räknas Marie smärtor vara:

1. *Symeons profetia – Lukas 2:34-35*
2. *Den heliga familjens flykt till Egypten – Matteus 2:13*
3. *Jesusbarnet försvinner från Maria och Josef i tre dagar – Lukas 2:43*
4. *Jungfru Maria möter sin Son på vägen till Golgata – Lukas 23:27-31*
5. *Korsfästelsen, Jungfru Maria vid korset – Johannes 19:25-27*
6. *Korsnedtagandet, Jungfru Maria håller sin döde Son i famnen – Matteus 27:57-61*
7. *Gravläggnigen – Johannes 19:40-42*

När de sedan "fullgjort allt" (v 39) återvände de till Nasaret. Om detta måste man säga något. Den heliga familjen följde de religiösa plikterna och uppfyllde lagens anvisningar. Sedan for man tillbaka till sin hemstad. Denna notis medför att antingen har S:t Lukas utelämnat flykten till Egypten (Matteus 1:13-23) då den endast vara en kort period - under de 40 dagar som förflutit sedan födelsen (mindre troligt – man skulle inte hinna resa fram och åter). Eller så har

han utelämnat den dramatiska flykten av andra, för oss okända, skäl; han kanske inte fick det berättat...- (detta är väl det troligaste tolkningen).

Idag firar vi i vart fall Kristi Ljus, det eviga och oförstörbara som lyser för oss!

Under den kommande veckan:

Man kan notera följande minnesdagar under den vecka som inleds med söndagen:

[4/2 som är en söndag tränger undan firandet av nordens apostel S:t **Ansgar** (800-t) och **Nils Hermansson** (1300-t), biskop i Linköping och S:ta Birgittas biktfader, mm]

5/2 Agatha, martyr, + ca 250, Sicilien. Avvisade tvångsäktenskap med kejsarens ståthållare på Sicilien och ville leva som praktiserande kristen; för denna hållning avrättades hon.

6/2 Paul Miki och följeslagare, martyrer i Japan, 1590-talet. Var en del av den kristna mission (jesuiter) som börjat genom François Xavier SJ. Kraftig förföljelse mot de kvarvarande kristna pågick under stor del av 1600-t.

9/2 Anna av Novgorod (Ingegerd Olofsdotter) *1001 trol. i Västergötland, +1050 i Novgorod, Ryssland. Svensk prinsessa, dotter till Olof Skötkonung. Gift med Storfurste Jaroslav I av Kiev. Vördas främst inom den Ukrainsk-ortodoxa kyrkan.

10/2 Scholastica *480. + 543 i Italien. Tvillingsyster till den helige Benedict av Nursia. Bildar tillsammans med andra kvinnor det som kom att bli de första kvinnliga Benediktinerna. Hennes namn har givit upphov till begreppet "Skolastik", systematiska och filosofiska studier av tillvaron i stort och trons liv och innehåll i synnerhet.

(11/2 Vår Fru av Lourdes, Mariadag med direkt anknytning till den kända vallfartsorten i Frankrike.)